ILIJA DILBER

MOJI ZAMBIJSKI DOŽIVLJAJI

22029

ILIJA DILBER

MOJI ZAMBIJSKI DOŽIVLJAJI

NADBISKUPSKI ZAGREBAČKA
ZAGREB — Palmotićeva

Split, 1974.

266
DIL
m

S dopuštenjem crkvenih i redovničkih poglavara
Na omotu slika brata Ilije Dilbera u Zambiji
Lektura i redakcija: Slavko Šarić
Izdao i odgovara: Stjepan Dilber, Split, Poljana 27. III. 1941.
Broj 1

Tisak: NITTP »Slobodna Dalmacija« — Split

TROGODIŠNJI DOŽIVLJAJI U ZAMBIJI

Nekada sam čitao o misionarima, o misijama i o misionarskim doživljajima. Božja Providnost i Dobrota dovela je i mene pod ovo žarko afričko sunce i doživljavam skoro isto ono što sam nekada čitao o misijama. Oni nekada prvi moji počeci misli i rada za misije bili su davno, dok sam još bio mali, dok sam skupljao i štedio novac ljubomorno, da kasnije mogu dati za krštenje kojega pogančeta, na ime koje sam ja želio.

Ovo, što vam sada želim pisati, to su moji ugodni i neugodni doživljaji i događaji kroz prošle tri godine moga misionarskoga rada ovdje u Zambiji. Po svojoj misionarskoj dužnosti kao graditelj, električar i vodoinstalater idem od mjesta do mjesta gdje me trebaju, pa prema tome nemam stalnog boravka i tako sam kroz ove tri godine dosta toga vidio i doživio.

Istini za volju treba priznati da nije sve ugodno i lako. Najprije ostaviti sve svoje kod kuće, pa ostaviti svoju dragu domovinu i onu prijatnu klimu i peći se pod ovim žarkim afričkim suncem! Ali moram reći da mi je srce puno sreće i zadovoljstva. Čovjek je sretan kad mu je život pun smisla; kad mu je, kako se ono kod nas u Bosni kaže »Kad je srce na mjestu...« Čovjek je sretan kad mu je Gospodin dao da ostvari davne svoje snove: rad u misijama za proširenje Kraljestva Božjega u ovome dijelu svijeta; za dobro naše crne afričke braće, da upoznaju Boga i da im i na ovom svijetu bude bolje. Zbog toga se moje

srce mladi a ne stari... Zbog toga se čovjek osjeća sretnim pa i kad mu je teško. Život je pun smisla! Isplati se živjeti, ali ne samo za sebe!

A sada pođite sa mnom u duhu po Zambiji. Mala grupica: o. Branko Anđelić, br. Josip Rovtar i ja stigosmo velikim avionom nad Zambiju u jutro 4. 8. 1967. Avion se spustio na zambijsko tlo u 8 sati i 15 minuta. Kroz prozor sam gledao kako crni službenik pokazuje gdje se avion ima zaustaviti — aterirati. Crni službenici su nam malo kasnije pregledavali dokumente. Crna nasmijana lica službenika, odjevenih u bijela odijela, brzo su i susretljivo obavili s nama svoj službeni posao. Novi i lijepi aerodrom, pa one lijepe zgrade, čovjeka ne podsjećaju da je došao u misije. Nakon pola sata što smo izašli iz aerodroma mogli smo lako primijetiti da smo došli u prave misije. Putem, uz cestu, mnoštvo siromašne djece uokolo onih jako malih i bijelih kućica. Žene skoro svaka nosi na leđima u nekakvoj krpi dijete, ono »ugodno« spava. Baš u predgrađu Lusake jedna majka na dvorištu cijepa drva s djetetom na leđima. Kad to čovjek prvi put ugleda, spopadne ga strah da će dijete ispasti iz one krpe na zemlju.

Slijedeća dva dana gledao sam grozno siromaštvo i bijedu u jednom velikom, »divljem« predgrađu Lusake. Vodio nas jedan Slovak, misionar, da nam pokaže svoju župu i svoju »katedralu« — župnu crkvu. Njegova se župna crkva sastoji od nekoliko kolaca, nešto žice nategnute od kolca do kolca i trave koja je povezana na žici. To je »zid« crkve. Ni krova, ni prozora, ni vrata, ni klupa. Eto, to je njegova župna crkva! Dok smo

prolazili kroz naselje te bijede i sirotinje, nekako nas spopada tuga i žalost nad bijedom toga svijeta. Djeca skaču oko svoga župnika, trče za njim i viču »Bambo« — Oče. On je tome svijetu zbilja otac, jer im želi pomoći, želi svakome nešto reći; dati lijek, zamotati ranu, pitati za zdravlje i slično. Kućice male, napravljene iz blata, trave ili čak iz papira! Makar je bijeda i siromaštvo, ipak su veseli. Naročito djeca su vesela, kao da ne znaju da bi im moglo biti bolje. Svatko se želi rukovati sa svojim »Bambom«, i s nama. Bilo mi je onih prvih dana veoma neugodno da se sa svakim rukujem. To mi ne služi na čast, ali što mogu, kad sam tako onda osjećao. Nekako sam poslije rukovanja kriomice i nehotice brisao ruke o hlače ili pogledavao nije li od one crne ruke što crna ostalo... Nakon mjesec dana, pa i prije, prošao mi je taj ludi osjećaj i s užitkom sam počeo pristupati ljudima.

NA PRVOJ MISIJSKOJ POSTAJI

Dan prije Velike Gospe, 14. 8. 1967., rekoše mi da idem u misijsku postaju Katondwe. Ta je postaja daleko od Lusake oko 280 km. Putujući jednim misijskim kamionom, uvidio sam da je ovo prava ona misijska zemlja kako sam si je nekada zamišljao. Daleko na putu, u šumi, susretnem se s našim prvim pionirom u Zambiji o. Rudežom. On je baš išao u Lusaku da nas vidi i pozdravi. Kad sam stigao u Katondwe, tu je bio privremeno naš misionar časni brat Fostač, moj stari prijatelj iz domovine... On, u prvi mah, nije vjerovao svojim očima da sam zbilja također već tu s njim. Nekada smo u domovini pričali o misijama, a sada

ILIJA RAZGOVARA SA SVOJIM PRIJATELJIMA NA SELU

evo nas skupa ovdje u ovoj šumi u Africi... Kad je čuo da se i ja spremam za misije, pisao mi je neka ponesem barem pola litre šljivovice bosansko-slavonske. Ja sam je ponio i donio, a da je na putu nisam ni okusio... Kad ja njemu stao pripovijedati koješta o domovini, on mene prekine pitajući: »Ako si donio rakije, vadi je, pa ćemo uz čašicu nastaviti!« Tako je i bilo. Nazdravili smo jedan drugome. Na žalost, dugo nismo bili skupa, jer se on za par dana vratio u Lusaku.

Ovu misijsku postaju Katondwe osnovali su poljski misionari DI godine 1912. Oni i danas tu plodno rade. Čim sam došao, upozoravali su me na kojekakove opasnosti ovdje, a naročito na zmije kojih ima jako mnogo. Ima tako jakih i opasnih otrovnica, da nakon ujeda za dvije do tri minute nastupa smrt! Kažu da ima i onih velikih zmija, pyton, koja iznenada zaskoči čovjeka ili životinju i omotava je i steže dok ne nastupi smrt, a onda liže, dok »zalogaj« ne bude gladak pa ga tada proguta. Kažu da su vidjeli malo prije moga dolaska kako je ta zmija usmrtila psa i progutala ga. Nije davno da je zaskočila nekoga policajca i taj se s njom borio tri sata, dok mu nije uspjelo dohvatiti nož i prerezati je. Ti i drugi primjeri, što su mi ih pričali, bili su mi malo sumnjivi i mislio sam da su ipak pretjeravali. Mnogo je krava i koza krepalo od zmijina ujeda u toru kraj misijske postaje, kratko vrijeme nakon moga dolaska, pa sam uvidio da nisu pretjeravali s upozorenjima. Jednoga dana mi dotrči mali pastirčić i veli da je »njoka« — ndjoka — zmija u toru. Vidio je kako je htjela ugristi jedno jare ali je ono

pobjeglo, a ona se zavukla u kameni zid u jednu rupu. Kad sam s puškom došao u tor, mali mi pokaže u zidu rupu. Unutra se vidjela samo zmijina glava. Bojao sam se pucati, jer bi se metak mogao odbiti od kamena... Kažem malome neka donese suhe trave. Za čas je vatra plamsala uz zid. Kad se zid zagrijao, zmija se stala previjati u rupi i odjednom kroz plamen iskoči van. Pokušam je ubiti kolcem, ali mi ona pobježe na zid i sa zida opet u rupu. Kad je vatra po drugi puta planula, ona je opet iskočila no sada je zaglavila pod udarcima naših kolaca. Ima zmija upravo prkosnih. Jednom se vraćam s puškom iz našega vrta i voćnjaka, gdje sam vrebao na kradljivce majmune, kojih ima jako mnogo; tako ja idem sa dva dečka putem, kad odjedanput jedan dečko odskoči u stranu od jednog stabla i poviče »njoka!« Trebale su barem dvije minute dok sam ja opazio zmiju. Na grani se ispružila, a bila je slična grani. Samo joj je glava stajala uspravno kao svijeća. Opalim iz puške jedanput, dvaput i ništa. Ona se nije ni maknula ni zbog praska puške, ni zbog metka koji je dva puta prozujio kraj glave, nego je i dalje držala glavu uspravno. Kad sam treći put opalio i pogodio je u vrat, glava se objesi dole i ona tek tada pokuša bježati. Jednog jutra, dotrči mi naš kuhar i kaže da je zmija u kuhinjskom spremištu. Kažem mu: »Pa ubij je!« A on će: »Ne smijem unutra, jer je jako velika!« Dođem i vidim da su miševi pobjegli iz svoga skrovišta na čistinu. Kuhar mi kaže da je to znak da je zmija ondje u kutu. Uzmem dugačak štap i stvari pomaknem jednu po jednu na stranu. Još

je ostao oveći sanduk. Zmija iza sanduka miruje, a ja se bojao sanduk odmaknuti, da me ne napadne u prostoriji. Kažem kuharu, ako ima kipuće vode, neka mi donese. Pljusnem pun lonac kipuće vode po zmiji. Ona se počne previjati i bježati. Pritisnem joj vrat račvastim štapom, a ona se nadula i počela štrcati, ali u stranu, jer se nije mogla okrenuti prema meni, budući da sam je držao pritisnutu štapom. Kuhar opet donese kipuće vode i bilo je dosta. Konačno sam je štapom dotukao. To je bila velika kobra dugačka gotovo dva i pol metra. Kobre su opasne ne samo zbog ujeda nego i zbog toga što štrcaju otrov u oči, od kojega čovjek ili životinja brzo oslijepi.

Nema tome dugo, dvije žene pošle u šumu da naberu suhog granja. Iznenada jednu zaskoči velika zmija, pyton, i počela je omotavati. Druga se žena prestrašila i istrčala na cestu vičući za pomoć. Naišli dva motorista i na zapomaganje žene stali su. Odjurili su u šumu i našli ženu koja se još borila sa zmijom, između života i smrti, oslobodili su je prerezavši zmiju. Žena je prevezena u bolnicu sa slomljenih nekoliko rebara.

ŽRTVE LAVLJIH ZUBI

Svega šezdesetak metara daleko od misijske kuće u Katondwu stoji malen, skroman spomenik na mjestu gdje je lav zgrabio jednoga misionara, poljskog brata DI. Brat je navečer izašao van s puškom i ručnom svjetiljkom. Oko 8 sati čuli su bratov krik i nije ga više bilo. Ljudi su sutradan poduzeli hajku na lava i pronašli ga nedaleko u grmlju kako polako izlazi noseći u zubima polovicu brata. Lava su ustrijelili, a na onome mjestu gdje su našli svjetiljku i pušku postavili su skroman spomenik.

Misijska postaja Katondwe ima nešto krava i koza u toru. Tor je opasan kamenim zidom, visokim oko 3 metra. Dok nisu stavili na vrh zida još tri reda bodljikave žice, nestajalo im je iz tora više puta koza i krava... Prepoznavali su da je lav dolazio i klao i preko toga zida iznosio van. Kad su žicu postavili, prestalo je nestajati iz tora krava i koza. Lavu su postavili stupicu i ulovili ga: U kutu tora otvorili su veću rupu na zidu i na rupu stavili željezna vrata. Unutra su načinili kao kavez od željeznih rešetaka. Kad je lav kroz rupu vidio krave i koze, uskočio je unutra na pod koji je bio spojen s vratima. Čim je on skočio na pod, vrata su se iza njega zatvorila. U jutro su našli ogromnoga lava u toj klopci kako krvavim očima gleda na krave, a krave se u kut stisnule i dršću od straha. Puška mu je dokrajčila njegovo razbojstvo. Na vratu je imao komad žice, što znači da ga je negdje još netko htio uloviti.

Pripovijedao mi je jedan misionar ovaj događaj što se njemu zbio: »Mali pastir dotrčao i javio mi da je lav zgrabio kravu. Uzmem pušku i otrčim do krava na paši. Sa mnom su išla dva pastira. Kad smo došli do onoga mjesta gdje je lav bio ugrabio kravu, pastiri su pošli tri četiri koraka naprijed slijedeći trag kud je lav odvukao kravu. Došli smo do grmlja i traga je nestalo. Kad su pastiri vidjeli da više traga nema, vrate se natrag i zavire u veliki grm kraj kojega sam baš ja stajao. Iznutra lav dva puta tako jako zariče, kao brodska sirena. Pastiri smjesta pobjegnu. U meni je nestalo života i snage i nisam se mogao ni maknuti. Samo sam čekao kad će me zgrabiti, jer sam bio 2—3 metra blizu lava. Nakon par dugih sekundi, osjetim malo snage u žilama i pobjegnem. Kad sam bio malo dalje, kleknem na koljena i zahvalim Bogu što me je očuvao od sigurne smrti«.

PONOSNO SE NASLONIO NA SVOJU KUĆICU

ŽRTVE KROKODILOVIH ZUBI

Granica Zambije i Mozanbika je rijeka Luangwa. Katondwe je blizu rijeke. U rijeci ima mnogo vodenih konja i krokodila. Ljudi mnogo stradavaju od krokodila, ali ipak još nisu dosta oprezni. Nekog krokodil iznenada zaskoči i odvuče ga u vodu, a nekima otkine samo komad tijela i oni si barem spase život. Jedan svećenik, s one strane granice, mislio je da u jednom dijelu rijeke nema krokodila, pa budući da je bilo jako vruće, on pođe da se malo osvježi, okupa. Nestalo ga! Samo se na vrh vode pojavila krvava mrlja. Mladić, ribar, ribario preblizu, krokodil ga zgrabio za nogu i iznad koljena mu otkinuo komad tijela. Drugi ribario i krokodil ga iznenada ščepao za trbuh i čovjek je kasnije umro u bolnici. Mnogo djece stradava, jer djeca ipak vole vodu — rijeku, a nisu oprezna i mnogi stradaju.

Još jedan nesretan primjer: Žena pošla na rijeku, da se umije. Dok se ona sagnula da zagrabi vode rukama, krokodil je zgrabi za rame i povuče u rijeku. Ribar, koji je blizu ribario, samo je čuo pljusak po vodi i ... više žene nije bilo na obali. Hitar, spretan i hrabar ribar, znao je hirove te zvjerke. Ona ne podnosi da se u blizini bućka ili lupa po vodi.

Ribar stane veslom lupati po vodi. Zvijer, razjarena, ostavi žrtvu i pojuri prema izazivaču. U taj čas ribar skoči u čamac i s nekoliko okretnih poteza spasi ženu. Komad mesa iznad lakta zvijer joj je otkinula i progutala. Ruka iznad

lakta bila je pregrižena tako da je visjela samo na 3—4 centimetra kože. Časna sestra, liječnica, molila me, ako mogu, da što prije prevezem unesrećenu u Lusaku u bolnicu. Preporučio sam se Bogu, Gospi i anđelu čuvaru, pa u 8 sati navečer kroz opasnu šumu krenem na put. Do Lusake je oko 280 km, a od toga kroz šumu i veoma lošim putem oko 180 km. Kroz šumu sam morao voziti lagano zbog bolesnice, pa ipak sam imao na autu manji kvar. Kad sam izlazio iz kabine, ogledao sam se okolo, da ne bi koja zvijer slasno večerala ... Izašavši na asfalt, vozio sam do 120 km na sat. Ženu je pratio njen muž. Na putu smo bolesnici davali tablete za ublaženje boli. Stigli smo u Lusaku u tri sata ujutro. Liječnici su pokušali spasiti ruku ženi, ali nisu uspjeli. Žena je kod svoje kuće sa svojom djecom sretna što joj je život spašen.

SIROMAŠTVO I BIJEDA

ZAMBIJSKO SELO

Ono što sam vidio prvih dana, nakon što sam stigao, u predgrađu Lusake, to sam kasnije posvuda susretao: U Katondwu, u Mpanshyi, u Chelibani, u Kasisiu, u Kabwe itd. U Katondwu sam vidio prvi puta kako djeca hvataju krilate debele mrave i jedu. Jedu ih mnogi onako žive i sirove. Meso jako vole, pa do čega dođu ne biraju. Mene su ljudi više puta molili, ako ustrijelim kojega majmuna, da im kažem gdje je. Kad sam bio u misijskoj postaji Kasisi, jedan mi mladić nešto izdaleka viče. Kad smo došli bliže, on mi sav razdragan pokaže punu kapu izmrcvarenih miševa

što ih je nalovio u vrtu dok su orali. Veseo je, jer će svi u kući imati »slasan ručak«. Neki moj radnik mi se jednom tuži kako je skupo platio 4 miša, koji su mali. Baš ih je kuhao u grahu. Drugi jedan moj radnik je veseo kad ulovi makar i maloga miša. Ako je još živ, samo ga tresne o zemlju pa s njim u džep i nastavi posao, a kad dođe kući, bit će »mesa« ... Kad čovjek prolazi kraj kuća, vidi mnogo rupa po okolici koje su iskopane u potjeri za miševima. Kad primijete miša, onda idu kopati dok ga ne ulove. I skakavce, ako nisu mali, oni vole. Otkinu mu nožice i onako živa ubace u gladna usta.

Čovjeka, dok ide po selu i vidi toliko siromaštvo, spopada tuga. Više puta sam išao u sela da dovezem teškoga bolesnika, pa ti se koža ježi kad vidiš toliku bijedu i siromaštvo. Kad sam bio u misijskoj postaji Npanshya, posebno mi se sažalila djeca. Vidio sam djecu od 7 do 15 ili 16 godina kako si sami kuhaju hranu. Kažem hranu, a evo od čega se sastoji njihov doručak, ručak i večera, ako ih imaju: Pura-žganci od kukuruzna brašna za doručak, za ručak i za večeru. Za doručak je malo rjeđe. Nema tu nikakvog začina. Mnogi nemaju ni soli!!! Svaki kuha za sebe ili dvojica po dvojica. Skuhaju ono malo brašna, sjednu na zemlju i trijeskicama jedu, jer mnogi nemaju žlica, a da jedu prstima, još je prevruće, a od gladi se ne da čekati ... Da li oni znadu da bi mogli bolje živjeti? Bolje i ukusnije jesti? Da li znadu da ima njihovih vršnjaka koji žive u izobilju i 5 puta na dan pune svoje želuce, koji se nikada ne prazne? Kad se samo sjetim onih malih dviju djevojčica,

što su došle prositi, jer da im kod kuće njihova mlađa braća i sestre gladuju nemajući što staviti u svoje želuce da si utaže glad! Kad sam im dao novca da si nešto kupe, one nisu vjerovale svojim očima, pa jedna drugu pogleda i opet u mene pogledaju i šutke veselo odoše. Kad god mogu, kupim, barem za Božić i Uskrs, nešto hrane i odjeće i dadem najsiromašnijima. Ne biram tko je katolik, poganin ili koje druge vjere. Kad čovjek da sirotinji, osjeća kao da je dao na sigurno mjesto u sigurnu »banku« za vječnost. To nije moj osobni dar, jer što dobijem od dobročinitelja to i dajem. Ponajviše sam dobio od svoga brata Stipe, koji je skupljao marke i na sve druge načine nastojao da pomogne, žrtvujući se za misije i pridonoseći svoj udio u misionarskom radu Crkve, da se ublaži bijeda braće ljudi. (Ako želiti rabljene poštanske marke darovati za misije, možete ih poslati mome bratu: STIPO DILBER, 58000 Split, Poljana 27. III 1941. br. 1).

Toj bijedi bi se barem nešto stalo na kraj, kad bi se svijet poučio i kad bi se ozbiljnije prihvatilo posla, kad bi si kuće gradili veće i udobnije s vratima i prozorima, kad bi uzgajali voće i povrće, a ne samo kukuruz, i to tako primitivno. Jedan moj radnik si je napravio kućicu jedne subote popodne: trava okolo, trava odozgor i evo ti kućice za njegovu obitelj. Tako oni rade da nisu vezani na jedno mjesto. Ako hoće nekamo krenuti dalje, svu svoju imovinu i namještaj stave zavezano u krpi na glavu i hajde na put. Nema tu međa, moga ili tvoga. Odeš u šumu negdje blizu kakove vode, posiječeš stabla metar visoko iznad

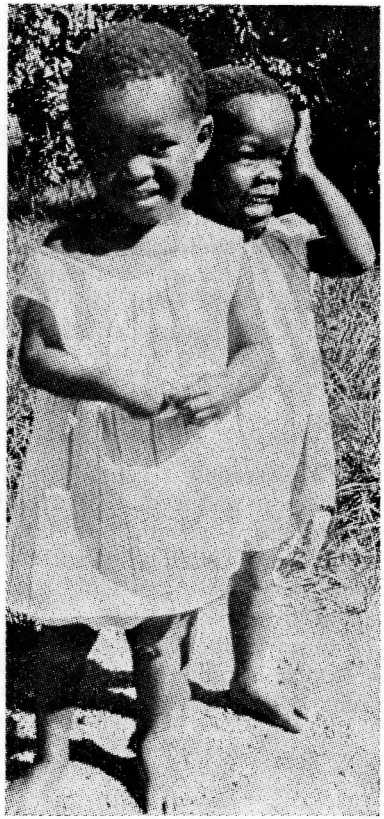

DJECA IZ SIROTIŠTA

zemlje, da se ne trebaš sagibati, i ta stabla oborena zapališ da tu izgore, jer nema smisla mučiti se i čistiti teren. Tu će ti biti »njiva« za kukuruz. Kukuruz posadiš između ostataka stabala i ideš

mirno u hladovinu pjevati, bubnjati i piti domaće »pivo«, koje je također napravljeno od kukuruzna brašna. Blizu grada i u gradu je ljepše, uređenije, i kuće su ljepše. Na farmama, koje posjeduju bijelci, kuće su također lijepe, a uz njih se nalazi voćnjak, vrt i drugo. Nekima crncima je čudno zašto »mzungu« — bijelac — gradi tako velike kuće, kad je dostatna mala? Zašto toliko radi i toliko toga sadi, kad je dosta kukuruz i... mir? Zašto jesti tolikim priborom kojim bijelci jedu, kad imaš svoje prste, kojima nitko drugi nije jeo? Pa i naši đaci u gimnaziji rekoše, da nisu s njima bijelci, oni ne bi toliko toga gradili. Koliko se sprema i gradi samo za zahod. Čemu to? Šuma je velika...!

Velika je razlika između gradova i sela. U gradu je sređeniji i ugodniji život i ljudi se zapošljavaju u poduzećima i drugdje, dok je po selima bijeda i siromaštvo. Katolička Crkva, kako prije, tako i danas, gradi ne samo crkve, nego škole, bolnice i sirotišta u najudaljenijim i najsiromašnijim mjestima. Cilj je Crkve u misijama ne samo propovijedati Evanđelje, nego činiti dobro siromašnome narodu da mu se svakodnevni život poboljša i da se smanje nevolje ljudske...

NOĆNI DOŽIVLJAJ U ŠUMI

Opet noćna hitna pomoć! Već sam bio u »blaženom« snu, kadli netko, nešto prije ponoći, stade kucati uporno na vrata. Neko vrijeme sam se »uketio« — nisam se htio odmah javiti, ali onaj koji je kucao nije popuštao, nego je nastavio kucati jače. Nije bilo druge nego se javiti. Opet traže hitnu pomoć. Kad sam stigao autom pred našu bolnicu, već su čekali s bolesnicom. Spremila se i jedna sestra bolničarka da prati bolesnicu. Dok se ukrcavamo, časna sestra liječnica nas upozorava, ako bi na putu nastupila smrt, da bolesnicu prije krstimo, jer to bolenica želi.

Bolesnicu treba što hitnije prevesti u bolnicu u Lusaku, jer se jedino operacijom mogu spasiti dva života — život majke i djeteta. Hitno smo se spremili. Prije sam pogledao da li je pun rezervoar benzina. Bio je pun. Uzmem još 25 litara za rezervu. Prije negoli smo krenuli, kratko se pomolismo za sretan put. Nismo se udaljili više od 80 km od misijske postaje, a auto stade i to u to gluho doba noći u šumi! Što sada?! Izađem oprezno iz kabine s ručnom svjetiljkom, ne bi li pronašao kvar. Kvara ne nađoh, ali ustanovih da je rezervoar prazan. Ogledam rezervoar nije li gdje probušen i ne nađoh ništa. Krivio sam sam sebe, da nisam dobro pogledao prije polaska, jer možda nije bio pun... Natočim onih 25 litara što sam ponio za rezervu i pojurih da barem izađem iz šume i da stignem do prvoga naselja. Jezovit strah me opet spopade, kad auto stade, nakon

20—30 km vožnje! Rezervoar opet prazan!!! Nađoh da je cjevčica za dovod goriva ispod auta probijena. Za privremenu upotrebu popravim, ali kako doći u ovoj šumi do goriva?! Srce mi je vapilo za pomoć Bogu i Nebeskoj Majci. Bolesnica se u bolovima grči i previja. Probija je ledeni znoj. Malo sam se udaljio od auta, da ne vidim muke bolesničine i bez riječi nastavio vapiti za pomoć. Svaka minuta je bila jako dugačka... Za 15—20 minuta čujem u daljini zvuk motora. Iskra nade zamijenila je tjeskobu. Za čas se na cesti pojavio kombi. Pokušam sreću. Dobrota nepoznata prolaznika Afrikanca vjerojatno je spasila dva života. Taj primjer dobrote ostat će mi u trajnom sjećanju i kao opomena da bližnjemu u nevolji treba pomoći. Dakle, nepoznati prolaznik stade. Rastumačih mu o čemu se radi i u kakvoj smo nevolji. Čovjek otvori kombi i izvadi kantu od 25 litara punu benzina i pomogne nam natočiti. Spreman da mu platim višestruko, upitah ga što sam dužan. Čovjek odbija svako plaćanje, sjeda u kombi, smješeći se pozdravlja nas i odlazi!... Nije li ovo opipljiva ruka Božje dobrote koja se očitovala preko ovoga dobroga čovjeka prolaznika? Tko je taj čovjek, otkud je i da li je uopće koje vjere, za nas će ostati tajna. Makar on bio i poganin, siguran sam da će ga Gospodin nagraditi za taj njegov čin dobrote i velikodušnosti. On je obećao da ni čaša hladne vode pružena bližnjemu neće ostati nenaplaćena...

»BAĐA«...

U misijskoj postaji Kasisi, u našem sirotištu, posebno mi je bilo drago raditi. Nekoliko puta sam bio ondje na dogradnji sirotišta, jer smo više puta dograđivali. Od jutra pa do večeri dječica su oko tebe. Dječica naša su moji veliki prijatelji, pa kad god dođem u Kasisi, eto ih izdaleka viču i trče k tebi. Po cijeli dan se čuje na dvorištu pjesma, galama i plač ili smijeh. Tu su djeca, ili pra-

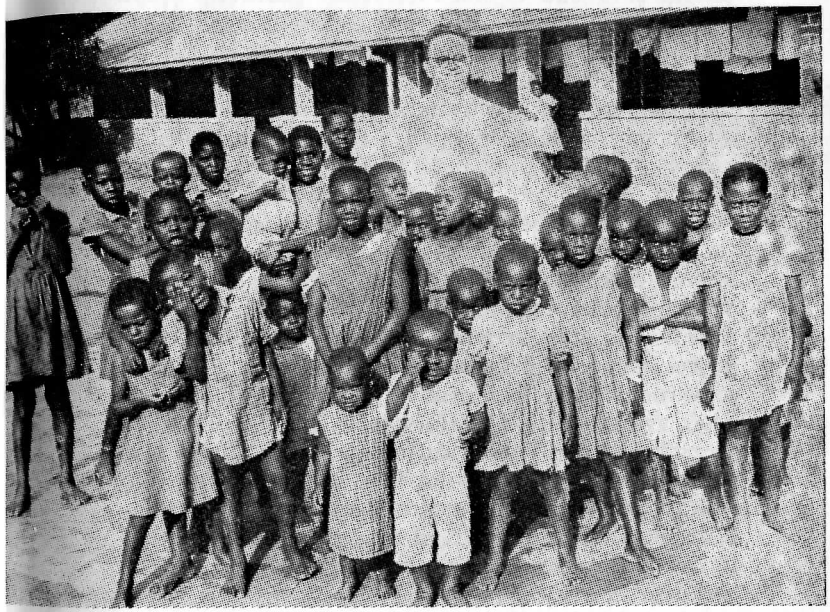

DJECA U SIROTIŠTU KASISI

vije i bebice od najmlađe dobi pa do odraslih. Odrasli, kad nisu u školi, poslužuju svoju mlađu braću i sestre.

Kad bih dolazio ujutro na posao, više bih puta donio bonbona mališanima, pa čim bi me vidjeli, sa svih bi strana trčali s dvorišta i vikali »bađa«. U početku netko me od mališana počeo tako zvati i drugi mali su to zapamtili i tako me zovu »bađa«. To je nešto između father i brother.

Sirotište smo nekoliko puta dograđivali, a nedavno smo oko cijeloga sirotišta postavili lijepu ogradu, a u samom dvorištu i malen nizak zidić. Taj je zidić maloj djeci kao zaštita od zmija, jer ih i ovdje jako mnogo ima. Dok sam tu radio, jedan moj radnik sav usplahiren istrči iz prostorije gdje smo držali materijal i viče: »Velika njoka — zmija«. On je trebao iz te prostorije donijeti žicu, pa kad je odmicao druge stvari, uhvatio je za »nešto mekano što se miče«. Zmija! Ubili smo je. Bila je velika zmijurina smotana ispod materijala. Nakon mjesec dana, djeca se razbježala po dvorištu vičući »njoka«! Veliku zmiju smo ubili u kokošinjcu. Već duže vrijeme je krala i jela piliće. Bila je velika preko 3 metra, a debela preko 10 centimetara. Kad su je djeca vidjela da ide u kokošinjac, sva su se razbježala vičući. Ima i malih zmija poput glista. Veoma su male i tanke. Čudio sam se kako se tih zmija svijet jako boji. Nedavno sam vidio kako se grupa ljudi okupila na putu i izdaleka bacaju kamenje. Kad sam došao bliže, vidim da je to mala zmija, mala kao glista. Oni mi kažu: »Ako te ta ugrize, ne treba ti doktor, jer si gotov u roku od jedne minute«.

GRADNJA NOVICIJATA DI

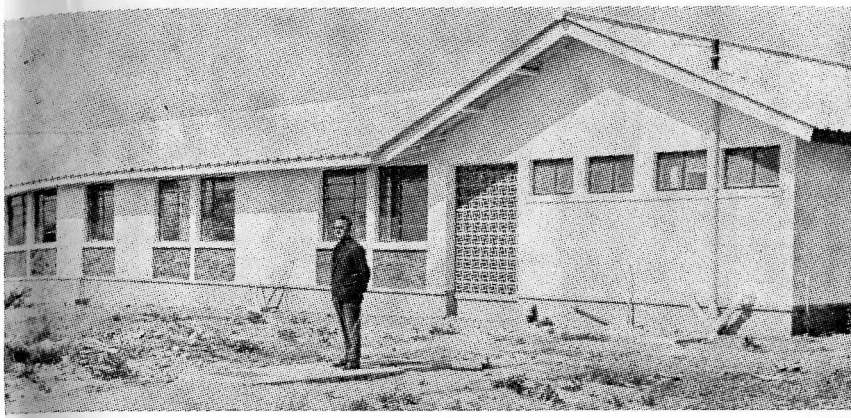

PRED NOVICIJATOM DI

Prije dvije godine počeli smo graditi novicijat DI i prošle smo ga godine dovršili i otvorili. Ja sam sudjelovao u gradnji od samog početka do kraja. Taj naš novicijat je namijenjen za odgoj novaka iz više afričkih država. Prilično sam svojim znojem zalio tu zgradu dok smo gradili. Čovjek ne žali truda kad sada vidi četicu mladića iz Zambije, Rodezije, Tanzanije, Kenije, Etiopije, Kameruna i Nigerije. To je rasadnik Družbe Isusove za te afričke države. Neki su mladići došli prije nego smo završili rad. Tanzanija je najplodnija zvanjima. U prvoj grupi ih je došlo 3, a u drugoj već šest. Ti su mladići već završili sred-

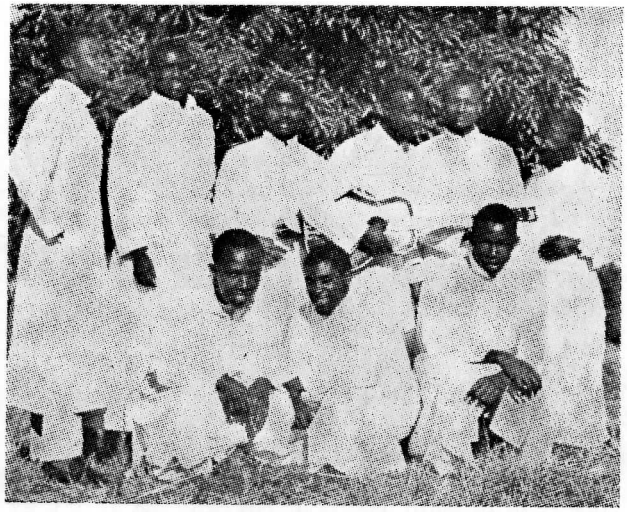

NOVACI DI IZ ŠEST AFRIČKIH ZEMALJA

nju školu i nakon novicijata će ići u Kongo Kincasu na daljnje studije.

Novicijat nam je već prepun. Gradili smo ga za dvadeset novaka, a već ih je 21. Počeli smo s dogradnjom. Pomažu nam nešto novčano Amerika, Kanada i Njemačka. Nas tri brata DI snosili smo glavni posao gradnje, pa je manje koštalo. Imali smo kod gradnje prilično radnika, te je posao išao brzo. Brat iz Slovačke je vodio zidarski posao, onaj iz Poljske je vodio stolarski i krovopokrivački, ja sam električarski i vodoinstalaterski posao. Nije dosta novicijat sagraditi nego treba moliti Gospodina da pošalje u njega novaka, mladića, koji će danas-sutra biti širitelji, Kraljevstva Božjega u svojim zemljama iz kojih su došli. Mladići su dobri i puni dobre volje, pa je čovjeku drago da barem nešto pridonese, da te biljke, koje se ovdje uzgajaju, danas-sutra donesu po cijeloj Africi obilate plodove svojim radom.

Ima nas ovdje u Zambiji misionara iz »svakog naroda i jezika«. Iz Kanade, Amerike, Engleske, Irske, Škotske, Njemačke, Italije, Poljske, Slovačke, Slovenije i Hrvatske. Pa ako se doda još novaka iz ovih šest afričkih država, onda smo zbilja međunarodni . . .

POSJET IZ DOMOVINE

Dok smo gradili novicijat, došli me posjetiti naši dobri Dalmatinci. Jednoga dana mi jave: »Traže vas vaši zemljaci«. Nisam vjerovao, ali sam ipak pošao da vidim. Vani su čekali bijelci: dva gospodina i dvije gospođe. Nisam još vjerovao da su iz domovine, pa ih pozdravim engleski, a jedna od gospođa pokaže mi moju adresu i veli po hrvatski: »Ako ste vi Ilija Dilber, misionar, koji je više puta pisao u Glasu Koncila, hajdemo mi govoriti hrvatski...« Proveli smo ugodno poslijepodne. Žao mi je bilo što ih nisam mogao počastiti, jer nisam imao čim. Gospođe su došle posjetiti svoje muževe koji rade na izgradnji hidrocentrale na rijeci Kafue. Dirnula me njihova pažnja prema nama misionarima, jer nije baš blizu otkud su me počeli tražiti i koliko su me tražili. Pozdravili su preko mene sve naše misionare. Njihove adrese nisu imali, a moju su našli u Glasu Koncila. Kasnije mi se još jednom javila jedna od tih gospođa iz Splita. Ako tko od njih pročita ove retke, opet im se srdačno zahvaljujem na pažnji.

U ŠUMI PUNOJ ZVIJERI I ŽIVOTINJA

Amerikanci su svugdje »amerikanci«, pa i ovdje u misijama. Dok sam bio u Kabwe, dvojica naših američkih misionara pozovu me da pođem s njima na izlet u Kafue u Nacionalni park. Lako je žabu natjerati u vodu! Taj Nacionalni park je područje veće od čitave Slovenije. Puno je različitih zvijeri i životinja, te je pod državnom zaštitom, pa zvijeri, kao i životinje, su sigurni od lovačke puške. Na ulazu, na par istaknutih mjesta stoji upozorenje da nitko ne odgovara, ako se kome na tom području što dogodi zbog zvijeri ili životinja. Na tom području ima oko desetak ugostiteljskih kućica za izletnike. Do šest sati po podne svatko mora biti u kojoj od ugostiteljskih kućica, a ujutro prije sedam sati nije dopušteno izlaziti van. Po parku se smije kretati samo u zatvorenim vozilima, i nije dozvoljeno izlaziti iz vozila.

Krenuvši na put, sa svojim Amerikancima, pobojavao sam se da nećemo, možda, ništa vidjeti. Ali sam i vidio i doživio čemu se nisam ni nadao. Životinja ima svakakovih na tisuće, kojima, uglavnom, ne znam imena. Najviše i najrazličitijih životinja može se vidjeti ujutro između 7 i 8 sati dok idu na rijeku Kafue piti vodu, i poslije između 4 i 6 sati. Iz šume do rijeke vode mnoge guste stazice, kojima životinje idu na vodu. Mnoge stradavaju na tom putu. Zvijeri ne trebaju dugo tražiti žrtvu. Lavovi, leopardi i druge zvijeri sakriju se u zasjedu blizu koje stazice i vrebaju i

biraju najbolji komad. Mnoge manje životinje stradavaju dok piju vodu u rijeci. jer ih krokodil zgrabi i povuče u vodu. Kad se tama spusti, životinje se povlače u svoja skrovišta ili gusta stada, a zvijeri krenu u »šetnju«.

Željeli smo što više vidjeti, pa smo tako zakasnili do naše ugostiteljske kućice. Da se nismo mogli brže kretati, smetala nam srušena stabla, koja su ležala oborena po cesti. Slonovi ruše stabla čupajućih ih s korijenjem iz zemlje ili lomeći ih. Čudo je kako veliku snagu ima slon. On iščupa stablo iz zemlje i do pola metra debljine! Zašto to čini? Oko 5 sati po podne nađosmo se iznenada posve blizu jednoga slona koji je bio na djelu. Taj ogromni crni slon slomio je jedno veliko stablo i jeo mlade grane i lišće. Kad je nas opazio, ostavi stablo i krene prema nama mašući surlom i velikim ušima preko velike bijele dugačke kljove. Peter, koji je vozio auto, naglo zakoči i kaže: »Što sada? Izgleda da je ljut kad tako maše«. Okretati auto ne možemo, jer je šuma sa svih strana, pa nema ni mjesta za okretanje a ni vremena, jer je slon blizu.

Afrikanci se više boje slona nego drugih zvijeri. Kad je ljut i kad dostigne čovjeka, za čas od njega napravi »šnicl«. Najnoviji takav događaj se zbio u misijskoj postaji Mpanshyi. Iz te postaje pošla dva lovca u lov na slonove. Obično ih ide više skupa, a ovaj put su pošla samo dvojica. Slona su primijetili u visokoj travi dosta blizu. Kad se slon srušio na zemlju nakon drugog hica, lovac je mislio da je imao odličan pogodak, pa su pošli k »mrtvom« slonu. Slon, ranjen, skočio je i navalio

na prvog lovca, dok je drugi pobjegao i javio što se dogodilo. Ljudi pošli na to mjesto i našli čovjeka zdrobljena kao palačinka. Trag od krvi je pokazao kud je ranjeni slon otišao. Ljudi ga nisu slijedili. Nisu to oni miroljubivi slonovi što ih viđamo po zooloških vrtovima.

I tako sada ovdje na ovoj cesti nije nam bilo drugoga izlaza nego brzo voziti natrag. Kad bi slon pojurio, mogao bi nas dostići i dosta bi bilo da onom ogromnom nogom i svojom težinom pritisne na krov auta i ja bih završio sa svojom radoznalošću skupa sa svojim dobrim ocima Amerikancima. Ipak, na našu sreću, slon nas je slijedio samo kilometar i pol. I to je bilo previše!

Nakon 15 minuta vožnje, na putu se pojavi lav! Vjerojatno nije bio gladan, pa se mirno makne s puta i polako produži u šumu. Kad smo bili četrdesetak metara daleko od njega, zaustavimo auto, i izađem da ga bolje vidim. U taj čas i on se zaustavi i okrene se prema meni, možda, da i on mene »bolje vidi«. Amerikanci povikaše: »Brzo unutra, idemo dalje!« Samo šezdesetak metara dalje, ležala je kod potočića lavica sa svojom »dječicom« na travi, njih 4—5. Bilo je opasno zaustavljati se na tome prostoru lavlje obitelji. Amerikanac pritisne gas i mi odmaglismo. Nakon desetak minuta susretosmo na putu dva slona, kako se tuku surlama. Mi smo tučnjavu promatrali izdaljega i čekali dok su se oni, tukući se, maknuli s puta.

Već se spustio mrak i šuma je sve više »mirisala« opasnošću, a mi smo bili još daleko od našega prenoćišta. U našoj lijepoj Hrvatskoj domovini, kad sunce zađe, još je dugo vidno. U Africi,

čim je sunce blizu zapada, već počinje tama, a kad sunce zađe, potpuno se smrači. Dok je sunce zalazilo, ugledali smo velikog leoparda kako polako ide prema nama. Vozač je ubrzao vožnju, jer nam se žurilo u prenoćište.

Opet nakon kratkog vremena susretnemo na cesti kraj rijeke tri vodena konja. Približili smo se bliže k njima, da ih izbliza vidimo. Morali smo stati, jer nam nisu odmah dali pravo prolaza. Te su životinje iliti zvijeri jako debele s malim nogama a veoma velikim glavama. Okrugli su kao burad. Glas imaju poput svinja kad rokću, samo što je to jače roktanje. Nisam više gledao van, jer je već bila gusta tama. Moj mir je poremetio snažan povik vozača: »Uh!« U isti čas nešto strašno tresne sprijeda u desno svjetlo i podiže se silna prašina. Auto nije još pravo ni stao, kad opet strašan udarac iza moga sjedala! Pomislio sam: Slon! Očekivao sam udarac odozgor po krovu ... i — pokoj vječni daruj nam Gospodine! Upitam vozača: »Što je to?« On mi odbrusi: »Što spavaš?« Drugi pater veli: »Ne govorite, nego idimo odavde, ako još možemo!« Vozač veli: »Pokušajmo dok nije prekasno!« Vozač pokuša i na našu sreću auto krenu. Vozač pritisne gas da što prije stignemo do prenoćišta. Kad smo bili malo dalje, rekoše mi da je ženka vodenog konja s mladim bila kraj puta. Prestrašena svjetlom, pa da svoje mlado zaštiti, nasrnula je na svjetlo — na auto. Eto, tako je prošao jedan dan u Nacionalnom parku Kafue ... Gospodin i Nebeska Majka čuvali su svoga Iliju za ozbiljniji posao ...

KIŠNO I SUŠNO DOBA

Kišno doba je željno isčekivano doba. Traje obično tri mjeseca: studeni, prosinac i siječanj. (Naš hrvatski naziv mjeseci ovdje u Africi ne odgovara. Naš »studeni« je ovdje jedan od najvrućih mjeseci u godini). Tri mjeseca, a koji put i manje, jest kišno doba. U to doba kiša pada obilno i ponekad lijeva kao iz kabla. Suha i žedna zemlja požudno pije. Kad kiša lijeva dugo vremena, čovjek pomisli da će biti poplava, kao ono kod nas, ali čim padati prestane i voda brzo nestane. Kad kiša počne padati, sve počne bujati i rasti. Korijenje i sjemenje, koje je u sušno doba spavalo, brzo oživi i sve se žuri da donese svoj plod i da što prije izraste iz očaja, prije nego opet nastane sušno doba.

Trava naraste i do tri metra visoka. Ta je trava tvrda i gruba i nitko je ne kosi i ne sprema. Čim počne kiša, ljudi sade najglavniji poljoprivredni proizvod, kukuruz. Ako kiša padne nešto ranije i ljudi posade kukuruz, pa ako kiša ne nastavi padati, onda izgori ono što je počelo rasti. Ako kiša neprestano pada, tada trune ono što je počelo rasti. Veoma je važno za ovaj dio Afrike kakvo će biti kišno doba ... Kad trava naraste po dvorištima i putovima, ljudi ne kose travu kosom, jer je tvrda i gruba. Oni imaju jednu vrstu alata za »kositi« travu. To je komad plosnata željeza, dugačka, da se ne treba saginjati. Jedan kraj je savijen i oštar s obe strane. Na drugom kraju je ručka. Tim željezom oni mašu po travi lijevo i desno, mlateći

i sijekući travu. Gdje se više pazi na red, kao u gradu ili na selima oko škola i drugih misijskih ustanova, trava se siječe, a drugdje raste i sve zaraste. Kad nastupi sušno doba, ta se visoka trava sasuši i nepažnjom ljudi ili hotimično se pali. Kad počne gorjeti i kad zahvati čitave krajeve, onda izgleda da će vatra sve uništiti — spaliti. Samo se unište mlada stabla i grmlje, a veća stabla izdrže vatru. Stabla prokušana vatrom godinama ostaju izdržljiva, što je čudnovato. Da se kod nas desi takav požar, kakovoga ovdje bude, sve bi vatra pokosila. Kad vatra obuhvati čitava brda i doline plamteći dane, tjedne i koji put i mjesece, pa još sunce pritisne odozgor, onda je zbilja to užarena Afrika. Svake godine vatra temeljito »obavi svoj posao«. Sigurno za vrijeme tih požara stradaju mnoge mlade životinje i zvijeri, koje su nemoćne bježati ispred vatre. Razni svake vrste kukci izgaraju svake godine, ali se Gospodin pobrinuo, pa se ti kukci od onih malih ostataka brzo razmnože i opet je sve puno života. U nekim afričkim državama je strogo zabranjeno izazivati požar. U Zambiji također nije dopušteno, ali nije tako ni kažnjivo. Protiv požara se bore uglavnom bijelci, koji imaju svoje farme, pa im je stalo da ih zaštite, da ne bude štete. Više puta lovci postavljaju požar, da natjeraju u bijeg životinje iz skrovišta, pa radi onoga maloga lova prouzrokuju velike štete. Ako je vjetar jak, nitko se vatri ne može suprotstaviti.

OPET U MISIJSKOJ POSTAJI KATONDWE

Najduže sam vremena u nekoliko navrata boravio u Katondwe, Kasisi i Chelstonu, a kraće vrijeme sam bio u Bwacha, Kabwe, St Mory's, Mpima, Mpanshya i Chelibana. Nedavno sam opet duže vremena bio u Katondwe. Već sam pisao o ovome mjestu i o kojekakvim opasnostima koje ovdje vrebaju. Pisao sam kako je ono lav rastrgao jednog misionara. Ovih dana se ovdje moglo nešto slično dogoditi. Lav je tri noći rikao blizu naše misijske postaje. Trećega dana, odnosno, treće noći sam ga mnogo puta čuo iz svoje sobice kako riče nedaleko. Ujutro, iako je bio već dan — u 6 sati —, još je rikao jako blizu u jednoj šumici. Baš su naša školska djeca bila na dvorištu i umivala se, pa kad su čuli riku lava tako blizu, svi su pobjegli u spavaonice. Oko 10 sati ujutro pošli smo u potjeru, jer smo se bojali i zbog djece, da tko ne strada. U šumici lava nismo našli, ali smo našli lavlje tragove blizu potočića, gdje su pili vodu, i poznalo se kud su otišli. Po tragovima se moglo vidjeti da ih je bilo troje. Jedan trag je bio malen. Izgleda da je to bila lavlja obitelj. Po noći je jezovito slušati lavlje rikanje, pogotovo kad je blizu, kao što je bilo ovoga puta.

Nedaleko odavde, na cesti, prije dva mjeseca su našli stvari jednog čovjeka kojega je zvijer zgrabila i odvukla. Po tragovima su poznali da je to učinio lav. Kasnije su ljudi rekli da je taj lav bio napao bivola, ali ga nije mogao svladati, pa se okomio na čovjeka, koji je prolazio podalje cestom.

Hijene se svake noći javljaju tuleći i obilazeći oko misijske kuće, škola i bolnice tražeći ostatke — otpatke. Hijene nisu uvijek opasne za čovjeka, ali često napadaju manje životinje.

Ni leopardi ovdje nisu rijetki. U toru, o kojem je već bilo govora, leopard se prije kratkoga vremena navikao krasti iz tora. Često je krao, klao i iznosio preko onoga velikoga zida. Budući da se to uobičajilo, jedan se misionar odluči da ga ode čekati. Pošao je kamionom i čekao u kabini. Oko 2 sata u noći nastala je gužva u toru. Misionar posvijetli jakom ručnom svjetiljkom i na zidu vidi velikog leoparda s mrtvom kozom u zubima. On opali iz puške, a leopard kozu ispusti i pobjegne. Misionar je mislio da je leoparda barem ranio i da se više neće vratiti i pokušati još krasti, pa nije ni mislio ponovo ići da ga čeka. Slijedeće noći, odnosno, slijedećeg jutra, našli su u toru četiri koze zaklane a jedna je bila odnešena! To je ipak malo previše! . . . Drugi naš misionar iz Kanade, o. Doyle, odluči da će ga on ići čekati. Pošao i on kamionom. Naime, pogibeljno je da pojedinac čeka leoparda. Zvijerka je opasna ako je samo ranjena, jer obično tada navali bijesno na napadača, pa je tako u kamionu sigurnije. Navečer, oko 9 sati, misionaru nije u kabini bilo mira od komaraca, koji su nosioci malarije. Kuća je svega stotinjak metara daleko, pa on odluči da si donese štrcalju, da poštrca komarce u kabini. Kad je izlazio iz kabine, začuje kako nešto šuška kod zadnjih kotača kamiona. Videći da je veliki leopard tu, skoči u kabinu, zgrabi pušku i onako ispred sebe kroz malo odškrinut prozor opali na leoparda. Nije bilo vremena da

spusti staklo niže i da propisno puca na leoparda, nego na brzinu ispred sebe, i puška trgne a kundak izbije našemu dobrome o. Doylu sedam prednjih zubi! On je došao u kuću okrvavljena lica i s komadićima zubi u ruci, a leopard, vjerojatno, sretno umakao sa zdravim zubima.

DJECA IDU IZ CRKVE

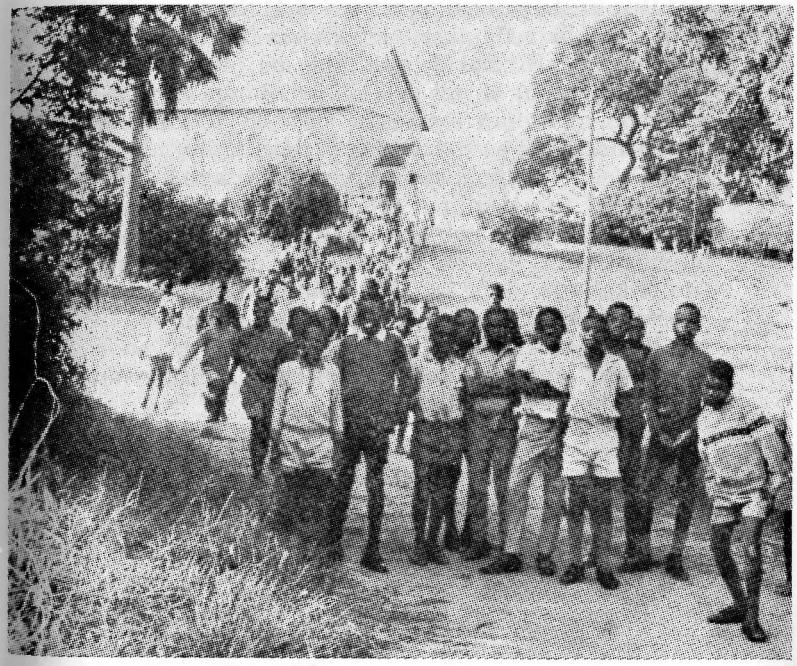

MAJMUNI

I u Zambiji ima jako mnogo majmuna više vrsta. Obično žive u »zadrugama«. Veliki su kradljivci. Kad idu krasti, dok drugi kradu, jedan ili dva drže stražu. Ako primijete opasnost, dadnu znak glasom i svi nagnu u bijeg preko grana sa stabla na stablo. Veoma su na stablima vješti i hitri. Naročito se boje muškaraca s puškom, gotovo se ništa ne boje časnih sestara dok kradu iz njihova vrta ili voćnjaka. Jednom sam gledao kako ih je pas napao. Dok je pas lajao na jednoga koji je bio na stablu, drugi se veliki majmun s drugoga stabla prišuljao i s visine od oko pet metara skočio na psa. Pas prestrašen i zbog teškog udarca pobjegne skičeći, a majmuni nastave veselo mumljajući na stablima. Jednom sam ih s puškom iznenadio. Svi su pobjegli, osim jednoga na osamljenu stablu, na kog sam odlučio pucati. Smiješno je kako je vješt, kao da je bio na vojnoj obuci. Vješto se skriva iza stabla i proviruje sad na jednu sad na drugu stranu. Kad nišanim na njega, onda miruje iza stabla, a kad prestanem nišaniti, onda gleda kako bi odmaglio.

KRŠTENJE ADVENTISTA — SUBOTARA

Poznato je da skoro u svim afričkim rijekama ima vodenih konja i krokodila. Ovih dana jedna skupina adventista došla u rijeku Kafue na krštenje uranjanjem. (Ovdje u Zambiji ima prilično adventista, odnosno subotara). Njihov vođa došao na rijeku sa 200 novih pristaša, da ih krsti uranjanjem. Dok je on tako obavljao svoj obred, krokodil se prišuljao i jednoga zgrabio za nogu. Čovjeka su oteli iz ralja zvijerke, ali nju nisu ni pokušali ubiti, jer kažu da to Bog ne dopušta... Čovjeka ne daju u bolnicu, jer da to njihova vjera ne dopušta, nego ga na primitivan način liječe na selu. Njihov vođa je rekao da će i opet ići na isto mjesto na krštenje uranjanjem...

POZIVAMO VAS NA SURADNJU

A sada na kraju ovoga moga pripovijedanja o mojim doživljajima kroz ove prošle tri godine, želim Vam preporučiti u Vaše molitve naše misije, da dobri Bog blagoslovi naš rad ovdje u misijama! Bez Božjega blagoslova uzaludan je sav trud. Neka dobri Bog blagoslovi naš rad, bilo to rasvjetljivanje ljudskih duša naše crne braće ili osvjetljivanje njihovih kuća i sela. Polje rada je višestruko i tko hoće može nam biti suradnik. Pozivamo Vas na suradnju! Budimo svi zainteresirani za proširenje Kraljevstva Kristova i dobro ljudi! Iskoristimo ovaj život koji je tako kratak! Isplati se živjeti za BOGA I ZA BLIŽNJEGA! Taj bližnji može biti naš dragi brat Hrvat — Hrvati, Crnac — Crnci ili tko drugi.

Preporučam se osobno u molitve dobrim prijateljima znanim i neznanim!

Vaš u Kristu zahvalni brat
Ilija Dilber, DI
zambijski misionar

Adresa:

P. O. Box CH-85 Chelston
LUSAKA — ZAMBIA
A F R I C A

SADRŽAJ

Trogodišnji doživljaji u Zambiji . . . 3
Na prvoj misijskoj postaji 6
Žrtve lavljih zubi 10
Žrtve krokodilovih zubi 12
Siromaštvo i bijeda 14
Noćni doživljaji u šumi 19
»Bađa« 21
Gradnja novicijata DI 23
Posjet iz domovine 26
U šumi punoj zvijeri i životinja 27
Kišno i sušno doba 31
Opet u misijskoj postaji Katondwe . . . 33
Majmuni 36
Krštenje adventista — subotara 37
Pozivamo vas na suradnju 38